

Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin (VSSHP) kieliohjelma vuosille 2021–2022/25

Johdanto

Kansalaisten oikeuksista saada palveluja omalla äidinkielellä ja viranomaisten velvollisuudesta tuottaa näitä palveluja säädetään Suomen perustuslaissa, kielilaissa, laissa julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta sekä terveydenhuolto, erikoissairaanhoitoa ja sosiaalitointa koskevassa erityislainsäädännössä. Kielilain 35 §:n mukaan kaksikielisen viranomaisen velvollisuus on edistää kielellisten oikeuksien toteutumista yhdenvertaisin perustein ja tarvittaessa ryhtyä erityistoimenpiteisiin tämän saavuttamiseksi.

Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin (VSSHP) hallintosäännön 49 § käsittelee asukkaiden ja palvelunsaajien kielellisiä oikeuksia. VSSHP on kaksikielinen sairaanhoitopiiri ja sen velvollisuus on tällä perusteella huolehtia suomenkielisten ja ruotsinkielisten oikeuksien toteutumisesta rinta rinnan kaikissa asioissa kaikilla kuntayhtymän tehtäväalueilla. Henkilöstön kielitaidon tulee olla potilasturvallisuuden kannalta riittävä ja sen tulee taata hoidon korkealaatuisuus myös potilaan valitessa asiointikielekseen ruotsin. Potilaiden mahdollisuudella saada palvelua äidinkielellä, suomeksi ja ruotsiksi koko hoitoprosessin ajan on suuri merkitys sekä hoitokokemusten että hoitotulosten kannalta. Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri (VSSHP) haluaa korostaa kielellisten oikeuksien merkitystä sisäisessä ja ulospäin suuntautuvassa toiminnassa, jolloin kaksikielisyys on näkyvää ja elävää sekä julkisesti että potilaiden ja henkilökunnan silmin. Kielilainsäädännön noudattaminen on sairaanhoitopiirin johdon vastuulla ja jokaisen toimi- ja palvelualueen tehtävä on huolehtia potilaiden kielellisten oikeuksien toteuttamisesta. Talousarvioon tulee varata riittävät määrärahat kattamaan yhdenvertaisen kaksikielisen palvelun todelliset kustannukset mukaan lukien virallisen käännöstyön, kielikurssien ja palkkaus- ja kielenkäyttölisän kustannukset. Erillisen budjetoinnin lisäksi tulee huomioida, että kaksikielisyyden edellyttämiä tehtäviä tehdään merkittävästi myös toimialueiden normaalin toiminnan ohessa.

Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin kieliohjelma

Uudistetun kieliohjelman tavoite on tukea koko henkilöstöä ruohonjuuritasolta ylimpään johtoon asti strukturoidusti ja systemaattisesti lainsäädännön asettamien kielellisten oikeuksien saavuttamiseksi. Jokainen itsenäinen yhteistoiminta-alueen yksikkö vastaa omasta kieliohjelmastaan, mutta VSSHP:n tulee koordinoida ja valvoa että lain velvoitteet täyttyvät hoidon jokaisessa vaiheessa toimintayksiköstä riippumatta. Ajatuksena on, että potilaiden oikeus saada palvelua omalla äidinkielellä, suomeksi tai ruotsiksi, on läsnä rinnakkain kaikessa toiminnassa. VSSHP:n uudistetussa strategiassa, vuosille 2021 - 2022(2025) tavoitteet on asetettu korkealle, näin myös kieliohjelman.

Kieliohjelman pääpaino on toimenpano-ohjelmassa, jossa esitetään kieliohjelman tavoitteet ja toimenpiteet ja niille mittarit ja vastuuhenkilöt. Toimenpano-ohjelma on suunniteltu toteutettavaksi strategia-ajanjaksolla 2021–2022(25) ja sen toteutumista arvioidaan vuosittain.

Kieliohjelman toimeenpano ja vastuut

Asiakas

Äidinkielenään ruotsia puhuvat potilaat kannustetaan käyttämään äidinkieltään opetuksellisessa ja henkilöstön kielitaitoa kehittävässä ja ylläpitävässä merkityksessä. Potilaat osallistuvat arvioimaan ruotsinkielisten palveluiden toteutumista potilaspalautteiden mutta myös säännöllisesti toteutettuihin kyselyihin eri teemoihin liittyen (kohtaaminen, kohtelu, kutsukirjeet, opasteet, ohjeet, prosessikävelyt, jne.)

Asiakasraati ja kokemusasiantuntijat

Asiakasraadın jäsenet ja kokemusasiantuntija tukevat kieliohjelman toteuttamista mm. kommentoimalla tarvittaessa potilas- ja ammattilaisohjeita, osallistumalla prosessikävelyihin ja erilaisiin järjestettäviin tapahtumiin (Svenska dagen).

Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin hallitus ja johtoryhmä

Johto sitoutuu, valvoo, kehittää ja mahdollistaa kaksikieliset palvelut ja kieliohjelman tavoitteiden saavuttamista ja varaa tehtävien hoitamiseksi riittävät resurssit.

Vähemmistökielen lautakunta

Kehittää, yhteensovittaa ja valvoo kieliohjelman tavoitteita ja seuraa tavoitteiden etenemistä.

Raportoi kieliohjelman toteutuksesta VSSHP:n hallitukselle kaksi kertaa vuodessa.

Ruotsinkielisten palveluiden koordinaattori

Vastaa Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin ruotsinkielisten palveluiden tehtävien koordinoinnista ja raportoinnista yhteistyössä VSSHP:n tulosalueiden johdon kanssa ja raportoi VSSHP:n johtajalle. Kutsuu toimi- ja palvelualueiden kielilähettiläät koolle yhteisen linjanvedon, kehittämisen ja kieliohjelman tavoitteiden toteutuksen seuraamiseksi. Kokoaa ja raportoi kieliohjelman tuloksista sairaanhoitopiirin johtoryhmälle kahdesti vuodessa. Toimii esittelijänä vähemmistökielen lautakunnassa. Verkostoituu ja toimii piirin edustajana valtakunnallisissa foorumeissa ruotsinkielisten palveluiden osalta.

Sairaanhoitopiirin johtaja ja tulosalueiden johtajat

Vastaa terveyspalveluiden tuottamisesta sairaanhoitopiirin asukkaille potilaan kielelliset oikeudet huomioiden. Seuraa ja valvoo omalta osaltaan toimialueiden sitoutumista kieliohjelman toteutukseen.

Toimialue-/palvelualuejohtajat ja ylihoitajat

Sitoutuu toteuttamaan omalla toimi/palvelualueellaan kieliohjelman ja toimenpideohjelman mukaiset toimenpiteet, mittamaan ja raportoimaan suunnitelman mukaiset tehtävät ja toimeenpanot. Huomioi ruotsin kielen rekrytoinneissa. Varmistaa ja selvittää, että toimialueen henkilöstöllä on riittävä kielitaito tehtävien hoitamiseksi määritetyn kielivaatimustason täyttämiseksi.

Vastaa ruotsinkielisen palvelun toteutumisesta toimi-/palvelualueellaan.

Valitsee:

- Ruotsin kielen lähettilään

Velvoittaa henkilöstöä arvioimaan oman ruotsin kielen taitonsa asteikolla 1-6 (eurooppalainen kielitaso: Taitotasot A1 - A2 perustason kielenkäyttäjät B1 - B2 itsenäinen kielenkäyttäjät C1 - C2 taitava kielenkäyttäjät) ja keskustelee asiasta sekä koulutustarpeesta kehityskeskustelussa. Myöntää ruotsinkielenkäyttölisiä heille, jotka käyttävät ruotsin kieltä aktiivisesti.

Vastuualuejohtajat ja osastonhoitajat

Nimeää:

- Ruotsin kielen yhdyshenkilöt yksiköissä (yksi tai useampi)

Ohjaa työntekijän tekemään itsearvion eurooppalaisen kielitasotestin mukaisesti ja vastaa riittävän hyvästä ruotsin kielen palvelusta yksikössään ja seuraa sen toteutumista esimerkiksi potilaspalautteiden avulla. Viestii kieliohjelmasta ja vastaa kehittämistoimenpiteiden toimeenpanosta kielellisiin asioihin liittyen (potilaspalautteet). Mahdollistaa osallistumisen ruotsin kielen koulutuksiin. Toimii kannustajana ruotsin kielen käyttöön ja hyvänä esimerkkinä henkilöstölle. Huomioi mahdollisuuksien mukaan työvuorosuunnittelussa riittävän ruotsinkielisen osaamistason potilasturvallisuuden takaamiseksi.

Ruotsin kielen lähettiläät

Nimetään jokaisesta toimi-/palvelualueelta lähettiläs koordinoimaan ruotsinkielistä palvelua omalla alueellaan. Edistää ja välittää omalla toiminnallaan myönteistä ilmapiiriä ja välittää positiivista asennetta ruotsin kieltä kohtaan. Kutsuu koolle oman alueensa yhdyshenkilöt. Toteuttaa omalta osaltaan kieliohjelman ja seuraa sekä arvioi kieliohjelman toteutumista yhdessä yhdyshenkilöverkoston kanssa.

Yhdyshenkilöt

Nimetään ruotsinkielisten yhdyshenkilöiden verkostoa vastaanottoihin ja vuodeosastoille.

Vastaavat omalta osaltaan myönteisen kielellisen ilmapiirin edistämisestä työpaikalla ja välittävät positiivista asennetta. Osallistuvat toimi-/palvelualueen yhdyshenkilöiden verkostoon, joka kokoontuu säännöllisesti keskustelemaan ja edistämään ruotsinkielisiä

palveluita. Verkostossa ideoidaan erilaisia arjen tapoja ja harjoitteita lisätä ruotsin kielen käyttöä yksikössä.

Yhdysesiköinformantti informoi esimiestä mm.

- yksikössä heränneistä ruotsinkieleen liittyvistä koulutustarpeista
- opasteiden (yksikköön/yksikössä) ajan tasaisuudesta
- materiaalien (ohjeet, kutsukirjeet, videot, internetsivut, päiväjärjestys jne.) saatavuudesta.

Huolehtivat ruotsinkielisten palveluiden toimivuudesta yksikössä ja informoi henkilökuntaa sanastoista ja eri tukipalveluista ruotsinkieleen liittyen. Osallistuu aina, kun mahdollista ruotsinkielisten potilaiden vastaanottamiseen, hoitamiseen ja ohjaamiseen ja antaa tarvittaessa kieliapua muille.

HR/Henkilöstöpalvelut

Huomioi ruotsin kieltä henkilöstöpolitiikkaan liittyvissä asioissa Suunnittelee ja toteuttaa oikeudenmukaisen ja yhtenäisen toimintatavan ruotsinkielisten vastuutehtävien omaaville.

Varmistaa, että rekrytointi-ilmoituksissa on kelpoisuusehtojen mukainen tai tehtävien edellyttämä, eduksi katsottava kielitaitovaatimus.

Järjestää tarpeenmukaista ruotsin kielen koulutusta. Raportoi vuosittain tulosalueiden ja niiden toimi- ja palvelualueiden kielenkäyttölisien määrät.

Viestintäpalvelut

Huomioi ruotsin kieltä samanaikaisesti kaikissa viestinällisissä toiminnoissa. Nettisivuilla ja portaaleilla tulee olla ruotsinkielinen kieliversio. Ilmoitukset, esitteet ja mainokset julkaistaan molemmilla kielillä. Tiedotteet julkaistaan samanaikaisesti sekä suomeksi että ruotsiksi. Kaikki prosessit suunnitellaan siten, että käännösaikataulu otetaan huomioon.